

ІНВЕСТИЦІЇ В ОСВІТУ ЯК ФАКТОР ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПРОГРЕСУ

Найважливішими елементами інвестицій в людський капітал є витрати на освіту. Дошкільна, початкова і середня освіта формують передусім інтелектуальну складову людського капіталу, сприяючи якості знань, підвищуючи рівень і запас знань людини. Велике значення цих початкових етапів освіти зумовлюється такою характеристикою людського капіталу, який інтенсивніше накопичується у тих людей, які його вже мають. Тому на цих етапах створюється не просто початково необхідний для життя в суспільстві запас людського капіталу, а й формуються засади для подальшого розвитку та збагачення цього капіталу. Інвестиції в професійно-технічну і вищу освіту сприяють формуванню висококваліфікованих робітників та спеціалістів, високопродуктивна праця яких найбільше впливає на темпи економічного зростання [1, 89-90]. Слід виділити групу витрат на освіту дорослих як складову безперервної освіти, основну частку в яких становлять витрати на навчання та підвищення кваліфікації на виробництві. Сьогодні в багатьох розвинутих країнах сукупні витрати всіх підприємств на розвиток персоналу можна порівняти з державними витратами на систему освіти. Найчастіше організація безперервної освіти на підприємствах не виходить за межі внутрішньовиробничого навчання. В умовах інформатизації суспільства сфера поширення систем внутрішньовиробничого навчання обмежена рамками великих корпоративних структур і завданнями спеціальної (фахової) професійної підготовки. Водночас постійно зростають вимоги, що висувуються не лише до вмінь, потрібних для участі в певних виробничо-технологічних процесах, а й до загального рівня компетентності, здатності приймати рішення, бачити перспективу в міру соціально-економічного розвитку економіки і практики. Для адекватного синтезу цих двох аспектів кваліфікації необхідне навчання працівника як у межах системи освіти, так і безпосередньо на робочому місці. У витратах на самовдосконалення і додаткову освіту слід виділити стимулювання творчої активності, ініціативи та закріплення працівників на підприємствах. У будь-якому навчальному проєкті значна частина знань здобувається за рахунок самостійного навчання у вільний час та за рахунок розвитку капіталу персоналу. У сучасних умовах, коли саме

Інвестиції в освіту як фактор інтелектуального прогресу

працівник інтелектуальної сфери діяльності стає головним чинником економічного та інтелектуального прогресу суспільства, витрати коштів і часу на самостійне навчання необхідно виокремити як окремий компонент у структурі інвестицій у людський капітал. Витрати на виховання сприяють формуванню та розвитку таких гуманістичних складових людського капіталу, як ціннісні орієнтації, вміння підтримувати нормальні стосунки та налагоджувати ділові контакти, політичну і соціальну лояльність, відповідальність людини, її корпоративність, моральність тощо, які в сучасному світі набувають продуктивних властивостей [2].

Програма розвитку освіти Запорізької області на 2006-2009 роки розроблена відповідно до Конституції України, законодавства України про освіту та науку, Указу Президента України від 04.07.2005 № 1013/2005 “Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування і розвитку освіти в Україні”, Програми діяльності Кабінету Міністрів України “Назустріч людям”, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04.02.2005 № 115, Національної доктрини розвитку освіти та науки, затвердженої Указом Президента України від 17.04.2002 № 347/2002, інших нормативних актів України з питань освіти [3].

Розроблення Програми зумовлено необхідністю забезпечення подальшого розвитку всіх ланок безперервної системи освіти регіону, подолання проблем, які визначилися в процесі розбудови освіти в нових соціально-економічних умовах; переведення навчально-виховних закладів усіх рівнів і форм власності в нових умовах діяльності, що забезпечують доступність і якість освіти, відповідають сьогоденням і перспективним освітнім запитам усіх верств населення регіону, державним стандартам освіти, зорієнтовані на реалізацію національних освітніх і культурних прав громадян області, забезпечення інтелектуальних та кадрових ресурсів для подальшого соціально-економічного, культурного зміцнення і розвитку Запорізького краю.

Головним досягненням розвитку освіти Запорізької області за період 1991-2005 років є регіонально самодостатня варіативна система навчально-виховних закладів усіх рівнів, що стабільно працює і перебуває в постійному розвитку, включає суттєвий інтелектуальний потенціал на шляху створення для населення умов доступної якісної освіти протягом життя.

Тому інтелектуальний розвиток має надзвичайно складну сутність і багатовекторність прояву, що визначається механізмом його функціонування. Інтелектуальний капітал є чимось на зразок „колективного мозку”, що акумулює наукові знання працівників, інтелектуальну власність і накопичений досвід, спілкування і організаційну структуру, інформаційні мережі, імідж фірми та

корпоративну культуру. Суть інтелектуального капіталу можна визначити як систему відносин різних економічних суб'єктів у форматі раціонального, стійкого відтворення на основі прогресивного розвитку науки з метою досягнення виробництва конкурентних послуг, підвищення життєвого рівня, подолання нерівномірності світового і регіонального розвитку на основі реалізації персоніфікованих економічних інтересів суб'єкта. Інтелектуальний капітал є провідним капіталом, який визначає якість системи управління, темп і характер змін, формує конкурентні переваги в ринковому середовищі. Підвищення рівня інтелектуального капіталу в суспільстві є одним з факторів ефективного переходу до суспільства „знань” [4, 86].

Особливої ваги набуває необхідність створення в суспільстві позитивного іміджу освіченості, професіоналізму, високої кваліфікації, що важливо для України в сучасних ринкових умовах, бо на всіх рівнях управління в нашому суспільстві все ще не відбулося переорієнтації від матеріально-речових до людських чинників економічного зростання. Одним з перспективних напрямів вирішення цього завдання є поширення в суспільстві теорії людського капіталу. Інвестиційна політика є важливою складовою конкурентної політики, вона підвищує здатність фізичних осіб конкурувати на ринку праці в ринковій економіці; підтримує національну конкурентоспроможність як через розвиток людського капіталу, так і за допомогою підтримання соціальної стабільності, сприятливого підприємницького та інвестиційного клімату. Інвестування в освіту сприяє формуванню людського капіталу, характеризується інтелектуальною або фізичною працею людини, направленою на виготовлення матеріальних благ і надання послуг; прискоренню розвитку НТП, в першу чергу, висококваліфікаційної праці людини, як основного елементу продуктивних сил. В розвинутих країнах інвестиції в освіту є найбільш ефективними і швидко окупними.

Забезпечення реального впливу науки та інновацій на економічне зростання у розмірі 3%-го зростання ВВП передбачає безперервне вдосконалення створених технологій, постійне навчання творців, інноваторів та користувачів нових інформаційних технологій, залучення освіти до процесу оновлення знань. Отже, інвестиції в людський капітал на рівні регіону сприяють досягненню сталого розвитку регіону на основі правової держави, ринкового господарства та громадянського суспільства з консолідованою українською нацією.

Таким чином, ринкові зміни та технічний прогрес вимагають постійного створення і прийняття нових знань, їх розповсюдження в межах всього суспільства, швидкого освоєння в нових технологіях і продуктах, саме в цьому полягає характерна особливість „генерування знань”, яка базується на постійних інноваціях. Аналіз інтелектуального

капіталу вимагає обліку різного характеру знань (явних, формально і неформально виражених, особливо-специфічних знань), тривалості існування їх цінності та способів захисту. При аналізі відповідних витрат по кожному активу знання враховують наступні чинники: населення, включаючи його підготовку, інформаційну інфраструктуру, соціальне та програмне забезпечення тощо.

Література

1. Лаптев А.П. Здоровье – фундамент деловых успехов // Управление персоналом. – 1997. – №10. – С. 89-90.
2. Управління людськими ресурсами: філософські засади. Навчальний посібник під ред. д.ф.н., проф. В.Г. Воронкової. – К.: ВД “Професіонал”, 2006. – 576 с. – С. 93-96.
3. Програма розвитку освіти Запорізької області на 2006-2009 роки.
4. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / Пер. с англ. Л.Н. Ковалик. – СПб.: Питер, 2001. – С. 86.

Бушман І.О.

к. філос. н.,
асистент кафедри філософії
Сумського державного університету

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

На початку XIX століття виникає нова філософська концепція освіти, яка акцентує увагу на становленні самосвідомості особистості, на самоформуванні особистості в актах самопізнання культури. Цей підхід, розвинутий у німецькій класичній філософії (І.Гердер, Г.Гегель, В.фон Гумбольдт), мотивував гуманітаризацію освіти – аж до неухильного утвердження права особистості на освіту: особистість, інтерпретована як самосвідомість, формує себе як суб’єкт культури. Ця філософська концепція освіти, що протистояла просвітницькій концепції, виявилася основою для пошуку нових форм освіти, низки педагогічних реформ, які орієнтувалися на культурно-гуманітарні ідеали (йдеться, зокрема, про реформу вищої освіти відповідно до програми В.Гумбольдта).

Однак запропонований варіант прийнято не було. Зокрема, в Англії подібна система освіти ввійшла в протиріччя із соціальною потребою в спеціалізованому навчанні і розвитку природничонаукової освіти. Ті роки відрізнялися жорсткими дискусіями, у яких взяли участь видатні англійські натуралісти (У.Гершель, Д.Тиндаль, М.Фарадей). Предмет